

MALMÖ HÖGSKOLA

Lärande och samhälle

Schack som pedagogiskt verktyg

Vilka elever blev de bästa schackspelarna efter avslutad schackundervisning ?

Författare: Stefan Lundgren

Examinatorer:

Jesper Hall

Lars Holmstrand

Pesach Laksman

Bakgrund

2011 bestämdes det att vi skulle ha schack som ett skolämne i årskurs 6.

Rektorerna tillsammans med undertecknad ville använda schack som ett pedagogiskt verktyg i undervisningen. Förhoppningen var att utveckla eleverna med två olika syften. Det ena var det matematiska, träna problemlösning och arbetsminne, lära sig tänka i flera steg, öva mönsterseende och analytiskt tänkande. Det andra var att göra sociala vinster, individuellt och för klassen genom samarbete, träna och spela ihop med alla i gruppen, förstå allas lika värde och att förbättra elevers självförtroende.

Inledning

På vår 4-parallelliga 6-9 skola har det bedrivits schackundervisning från oktober till mars i tre år för årskurs 6 elever.

8 st. halvklasser har haft 40 minuters schacklektion i veckan istället för ordinarie lektion.

Som avslutning av schackundervisningen spelas en turnering för alla i åk. 6, där de två bästa i respektive klass får chansen att bli skolmästare.

Det som lockade mitt intresse var att ta reda på om det fanns några gemensamma nämnare hos dem som lyckades bäst i sina respektive klasser. Extra spännande är att jag inte hittat någon liknande forskning om vilka barn som lär sig schack bäst.

Metod

Metoden jag använde mig av var en enkätundersökning.

Anledningen till det var att jag lätt kunde få in svar från de som haft schack i skolan och med en enkät kunde jag forma de frågor jag på förhand trodde hade störst påverkan på elever vad gäller att bli klassens bästa schackspelare.

Genom enkätfrågorna ville jag få reda på kön (fråga 1), ålder (fråga 2), intresse (fråga 3,11,12), förkunskap (fråga 4,6), träning (fråga 5), tävlingsmoment (fråga 7), att kunna sitta stilla (fråga 10).

Resultat

De bästa schackspelarna, två från varje klass, fyra klasser, gånger tre år, blir totalt 24st.

Dessa 24 bildar en grupp ”de bästa” och jämförs med den andra gruppen ”övriga” som var 217 elever, vilket ger totalt 241 st som genomförde undersökningen (av totalt 256 som haft schackundervisning).

Nedan följer en redovisning av undersökningen samt eventuell kommentar.

1. Namn

pojkar-flickor	123-118	fördelat i %	51 - 49
”de bästa”	16-8		66,7 - 33,3

Kommentar:

Dubbelt så många killar i ”bästa gruppen”.

När jag analyserade frågan "är det viktigt att vinna när du spelar schack" visade det sig att 100 elever tyckte det, 58 av dessa var killar.

2. Födelsemånad

-

12st födda, januari-juni och 12 st juli-december i ”bästa gruppen”

Kommentar:

Eftersom det visade sig jämnt fördelat i ”bästa gruppen” gjorde jag ingen analys av de övriga.

3. Kan någon anhörig spela schack ?

Elevernas toptre ämnen:

”total gruppen”

Idrott 69,7%, Musik 33,2%, Bild 32%, Engelska 26,6%, Matte 22,4%, So 19,5%, Slöjd 18,3%, No 15,8%, Svenska 14,9%, Hemkunskap (ej i åk.7) 8,3%, Språkval 4,1%

”de bästa gruppen”

Idrott 54,2%, Bild 33,3%, Musik 25%, Matte 20,8%, Engelska 20,8%, Slöjd 16,7%, So 16,7%, Hemkunskap 16,7%, No 12,5%, Svenska 12,5%

Kommentar:

Procenten är utifrån alla tre svaren. Svar som inte är ordinarie skolämnen räknas inte med (t.ex. elevens val, schack eller där vissa skrivit två ämnen på tredje alternativet).

9. Rangordna dina tre favorit fritidssysselsättningar ?

De tre populäraste fritidssysselsättningarna var att vara med kompisar, idrotta (fotboll), spela spel (data).

Kommentar:

Efter analys av vad ”de bästa” svarat visade det sig att det inte skiljde sig nämnvärt från de övriga.

10. Hur mycket tid lägger du på läxor ?

-

Kommentar:

Svårt att räkna ut exakta värden då svaren var väldigt varierande, allt ifrån 0 till 15 timmar i veckan och en del svar som mycket, lite eller ungefärlig tid och beroende på om de har prov.

11. Skulle du kunna tänka dig att välja schack som elevens val ?

58 ja, 183 nej fördelat i % 24,1 - 75,9

9-15 37,5 - 62,5

12. Skriv vad du tycker om schack, schacklektioner

”total gruppen”

140 svarade 58,1 %,

128 positiva, 12 negativa fördelat i % 91,4 - 8,6

”de bästa gruppen”

16 svarade 66,7 %,

15 positiva, 1 negativ 93,8 - 6,2

Sammanfattning enkäten:

1. Andelen pojkar var dubbelt så många som flickor, där en faktor kan vara att det är viktigare för killar att vinna. Sett till intresse och lektioner, tycker jag att det borde vara fler tjejer som skulle vara i topp i sina klasser.

2. Här hade jag en tanke att de "äldre", födda tidigt på året eventuellt skulle kunna vara överrepresenterade i gruppen för de bästa schackspelarna men halvårsfördelningen blev 12-12. Tanken kanske inte var helt fel då det fanns 5 st som var födda i januari.

3. Att det var 6 st i "bästa gruppen" som inte hade anhöriga som spelar tycker jag var mycket men det var inte en avgörande faktor då det var snarlik procentfördelning i bägge grupperna.

4. Här skiljer sig "bästa gruppen" rejält från totalgruppen, vilket tyder på att detta är en viktig faktor. Kanske det kan vara så att den fördelen de har i början gentemot dem som inte kan spela gör att man får en positivare inställning till schack.

(2 st i "bästa gruppen" hade varken anhöriga eller kunde inte själva spela innan schack i skolan)

5. Resultatet i "bästa gruppen" förvånade mig. Trodde att fler än 4 skulle försöka förbättra sig, då de visste att de skulle spela vid 1a bordet redan några veckor innan turneringen.

6. Kanske var en lite svårtolkad fråga för vissa... då flera fyllt i att de klarar schackmatt med dam och kung men inte med 2 torn. Vet man hur matt går till med dam och kung tror jag att man även i de flesta fall skulle klarar matta med 2 torn också. Alla förstod nog inte att det menades att man endast hade en dam och en kung mot motståndarens kung.

Här skiljer sig "bästa gruppen", vilket också överensstämmer med att de har mer kunskap i schack.

7. Procentuellt några fler som tycker det är viktigt att vinna i "bästa gruppen". Ju fler gånger du vinner desto viktigare blir det och omvänt...

Troligen skulle det bli större procentuell skillnad mellan grupperna om frågan varit "bryr du dig om du förlorar" ?

8. Ganska lika fördelning mellan grupperna, inget ämne som stack ut som jag hade hoppats på.

9. Ungefär samma favorit fritidssysselsättningar i bägge grupperna. Här tänkte jag att man kanske skulle kunna hitta någon gemensam faktor t.ex. data spel eller idrott men det fanns det inte.

10. Ingen stor skillnad. Medelvärde runt 2,5 - 3 timmar per vecka för totalgruppen och faktiskt lite lägre för "de bästa" ca 2 timmar. Här tänkte jag att "de bästa" skulle läsa läxor mer och tolka det som att de klarar sitta stilla längre, det stämde dock inte.

11. Ganska väntat att det är fler av "de bästa" som vill, då de fått bättre kläm på schack, men jag blev ändå överraskande att så många skulle kunna tänka sig schack. Andra ämnen man kan välja på elevens val är t.ex. idrott, fotboll, slöjd, hemkunskap och tre av 12 klasser är musikklasser och har musik på elevens val.

Kanske skulle kunna vara högre siffra om det inte stod mot elevens val.

12. 15 st i "de bästa" skrev att de tyckte det var roligt med schack.

Positiv inställning till schack ska nog inte undervärderas när det gäller att vinna partier.

Min slutsats:

75% av de elever som blev de bästa hade förkunskaper om schack innan de fick det som skolämne, det sammantaget med att de lärt sig hur man gör schackmatt på lite olika sätt är de tyngsta skälen till att lyckas.

Är du dessutom kille (eller tjej med vinnarskalle) född i januari och tycker att schack är roligt ökar chanserna rejält för att lyckas på vår skolas schackturnering.

1. Namn _____ Klass _____ 2. Födelsemånad _____

8. Kan någon av dina närmaste, t.ex. förälder, syskon, annan (ej skolkamrat) spela schack?

Ja _____ Nej _____

4. Kunde du spela schack innan du lärde dig det i skolan?

Ja _____ Nej _____ Visste hur de flesta pjäserna gick _____

5. Tränade/spelade du schack inför turneringen, förutom på schacklektionerna?

Ja _____ Nej _____ Något enstaka parti _____

6. Vet du hur man gör a, skolmatt Ja _____ Nej _____
b, matt med 2 torn Ja _____ Nej _____
c, matt med dam och kung Ja _____ Nej _____

7. Tycker du det är viktigt att vinna när du spelar schack?

Ja _____ Nej _____

8. Rangordna dina tre favoritämnen i skolan

1a _____ 2a _____ 3e _____

9. Rangordna dina tre favorit fritidssysselsättningar

1a _____ 2a _____ 3e _____

10. Hur mycket tid (på ett ungefär) lägger du på läxor per vecka?

11. Skulle du kunna tänka dig att välja schack, om det fanns som elevensval?

Ja _____ Nej _____

12. Övrigt ...här får du gärna skriva vad du tycker om schack eller schacklektionerna.

_____ Tack! /Stefan